

NEFSE NAMAZ DERSİ

Bir zaman sinnen, cismen, rütbeten büyük bir adam bana dedi: **“Namaz iyidir. Fakat her gün, her gün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor.”** O zâtın o sözünden hayli zaman geçtikten sonra, nefsimi dinledim. İşittim ki, aynı sözleri söylüyor. Ve ona baktım, gördüm ki, tembellik kulağıyla şeytandan aynı dersi alıyor. O vakit anladım: O zat o sözü bütün nüfus-u emmârenin namına söylemiş gibidir veya söylettirilmiştir. O zaman ben dahi dedim: Madem nefsim emmâredir. Nefsini ıslah etmeyen başkasını ıslah edemez. Öyle ise nefsimden başlarım.

Dedim: Ey nefis! Cehl-i mürekkep içinde, tembellik döşeğinde, gaflet uykusunda söylediğin şu söze mukabil, Beş İkazı benden işit.

BİRİNCİ İKAZ

Ey bedbaht nefsim! Acaba ömrün ebedî midir? Hiç kat'î senedin var mı ki, gelecek seneye, belki yarına kadar kalacaksın?

Sana usanç veren, tevehhüm-ü ebediyettir. Keyif için, ebedî dünyada kalacak gibi nazlanıyorsun. Eğer anlasaydın ki ömrün azdır, hem faidesiz gidiyor; elbette onun yirmi dörtten birisini, hakikî bir hayat-ı ebediyenin saadetine medar olacak bir güzel ve hoş ve rahat ve rahmet bir hizmete sarf etmek, usanmak şöyle dursun, belki ciddî bir iştiaç ve hoş bir zevki tahrike sebep olur.

İKİNCİ İKAZ

Ey şikemperver nefsim! Acaba, hergün hergün ekmek yersin, su içersin, havayı teneffüs edersin; sana onlar usanç veriyor mu?

Madem vermiyor; çünkü ihtiyaç tekerrür ettiğinden usanç değil, belki telezzüz ediyorsun. Öyle ise, hane-i cismimde senin arkadaşların olan kalbimin gıdası, ruhumun âb-ı hayatı ve lâtife-i Rabbâniyemin havâ-yı nesîmini cezb ve celb eden namaz dahi seni usandırmamak gerektir.

Evet, nihayetsiz teessürat ve elemlere maruz ve müptelâ ve nihayetsiz telezzüzâta ve emellere meftun ve pürsevda bir kalbin kut ve kuvveti, herşeye kadîr bir Rahîm-i Kerîmin kapısını niyaz ile çalmakla elde edilebilir.

Evet, şu fânî dünyada kemâl-i sür'atle vâveylâ-yı firakı koparan giden, ekser mevcudatla alâkadar bir ruhun âb-ı hayatı ise, herşeye bedel bir Mâbûd-u Bâkînin, bir Mahbûb-u Sermedînin çeşme-i rahmetine namaz ile teveccüh etmekle içilebilir.

Evet, fîtraten ebediyeti isteyen ve ebed için halk olunan ve ezeli ve ebedî bir Zâtın âyinesi olan ve nihayetsiz derecede nazik ve letâfetli bulunan zîşuur bir sırr-ı insanî, zînur bir lâtife-i Rabbâniye, şu kasavetli, ezici ve sıkıntılı, geçici ve zulümatlı ve boğucu olan ahvâl-i dünyeviye içinde, elbette teneffüse pek çok muhtaçtır ve ancak namazın penceresiyle nefes alabilir.

ÜÇÜNCÜ İKAZ

Ey sabırsız nefsim! Acaba geçmiş günlerdeki ibadet külfetini ve namazın meşakkatini ve musibet zahmetini bugün düşünüp muztarip olmak; hem gelecek günlerdeki ibadet vazifesini ve namaz hizmetini ve musibet elemiğini bugün tasavvur edip sabırsızlık göstermek hiç kâr-ı akıl mıdır?

Şu sabırsızlıkta misalin şöyle bir sersem kumandana benzer ki: Düşmanın sağ cenah kuvveti onun sağındaki kuvvetine iltihak etmiş ve ona taze bir kuvvet olduğu halde, o tutar, mühim bir kuvvetini sağ cenaha gönderir, merkezi zayıflattırır.

Hem sol cenahta düşmanın askeri yokken ve daha gelmeden, büyük bir kuvvet gönderir, “Ateş et” emrini verir, merkezi bütün bütün kuvvetten düşürtür. Düşman işi anlar, merkeze hücum eder, târümâr eder.

Evet, buna benzersin. Çünkü geçmiş günlerin zahmeti, bugün rahmete kalb olmuş.

Elemi gitmiş, lezzeti kalmış. Külfeti, keramete iltihak; ve meşakkati, sevaba inkılâb etmiş. Öyle ise, ondan usanç almak değil, belki yeni bir şevk, taze bir zevk ve devamı ciddî bir gayret almak lâzım gelir. Gelecek günler ise madem gelmemişler; şimdiden düşünüp usanmak ve fütur getirmek, aynen o günlerde açlığı ve susuzluğu ile bugün düşünüp bağırıp çağırmak gibi bir divaneliktir. Madem hakikat böyledir. Âkıl isen, ibadet cihetinde yalnız bugünü düşün. Ve “Onun bir saatini, ücreti pek büyük, külfeti pek az, hoş ve güzel ve ulvî bir hizmete sarf ediyorum” de. O vakit senin acı bir füturun, tatlı bir gayrete inkılâb eder.

İşte, ey sabırsız nefsim! Sen üç sabırla mükellefsin. Birisi, taat üstünde sabırdır. Birisi, mâsiyetten sabırdır. Diğeri, musibete karşı sabırdır. Aklın varsa, şu Üçüncü İkazdaki temsilde görünen hakikati rehber tut, merdâne “Yâ Sabûr” de, üç sabrı omuzuna al. Cenâb-ı Hakkın sana verdiği sabır kuvvetini eğer yanlış yolda dağıtmazsan, her meşakkate ve her musibete kâfi gelebilir; ve o kuvvetle dayan.

DÖRDÜNCÜ İKAZ

Ey sersem nefsim! Acaba şu vazife-i ubûdiyet neticesiz midir? Ücreti az mıdır ki sana usanç veriyor? Halbuki bir adam sana birkaç para verse veyahut seni korkutsa, akşama kadar seni çalıştırır; ve fütursuz çalışırsın. Acaba bu misafirhane-i dünyada âciz ve fakir kalbine kut ve gınâ; ve elbette bir menzilin olan kabrinde gıda ve ziya; ve herhalde mahkemen olan mahşerde sened ve berat; ve ister istemez üstünden geçilecek Sırat köprüsünde nur ve burâk olacak bir namaz neticesiz midir veyahut ücreti az mıdır?

Bir adam sana yüz liralık bir hediye va’d etse, yüz gün seni çalıştırır. Hulfü’l-va’d edebilir o adama itimad edersin, fütursuz işlersin. Acaba hulfü’l-va’d hakkında muhal olan bir Zât, Cennet gibi bir ücreti ve saadet-i ebediye gibi bir hediyeyi sana va’d etse, pek az bir zamanda, pek güzel bir vazifede seni istihdam etse; sen hizmet etmezsen veya isteksiz, suhre gibi veya usançla, yarım yamalak hizmetinle Onu va’deinde itham ve hediyesini istihfaf etsen, pek şiddetli bir tedibe ve dehşetli bir tâzibe müstehak olacağını düşünmüyor musun? Dünyada hapsin korkusundan en ağır işlerde fütursuz hizmet ettiğin halde, Cehennem gibi bir haps-i ebedînin havfı, en hafif ve lâtif bir hizmet için sana gayret vermiyor mu?

BEŞİNCİ İKAZ

Ey dünyaperest nefsim! Acaba ibadetteki füturun ve namazdaki kusurun meşâgıl-i dünyeviye’nin kesretinden midir veyahut derd-i maişetin meşgalesiyle vakit bulamadığından mıdır? Acaba sırf dünya için mi yaratılmışsın ki bütün vaktini ona sarf ediyorsun?

Sen istidat cihetiyle bütün hayvânâtın fevkinde olduğunu ve hayat-ı dünyeviye’nin levâzımâtını tedarikte iktidar cihetiyle bir serçe kuşuna yetişemediğini biliyorsun. Bundan neden anlamıyorsun ki, vazife-i asliyen hayvan gibi çabalamak değil, belki hakikî bir insan gibi hakikî bir hayat-ı daime için sa’y etmektir? Bununla beraber, meşâgıl-i dünyeviye dediğin, çoğu sana ait olmayan ve fuzulî bir surette karıştığın ve karıştırdığın mâlâyânî meşgalelerdir. En elzemini bırakıp, güya binler sene ömrün var gibi, en lüzumsuz malûmatla vakit geçiriyorsun. Meselâ “Zuhal’in etrafındaki halkaların keyfiyeti nasıldır?” ve “Amerika tavukları ne kadardır?” gibi kıymetsiz şeylerle, kıymettar vaktini geçiriyorsun. Güya kozmoğrafya ilminden ve istatistikçi fenninden bir kemâl alıyorsun!

Eğer desen, **“Beni namazdan ve ibadetten alıkoyan ve fütur veren öyle lüzumsuz şeyler değil, belki derd-i maişetin zarurî işleridir.”** Öyle ise, ben de sana derim ki:

Eğer yüz kuruş bir gündelikle çalışsan, sonra biri gelse, dese ki: “Gel, on

dakika kadar şurayı kaz; yüz lira kıymetinde bir pırlanta ve bir zümrüt bulacaksın.” Sen ona “Yok, gelmem. Çünkü on kuruş gündeliğimden kesilecek, nafakam azalacak” desen, ne kadar divanece bir bahane olduğunu elbette bilirsin. Aynen onun gibi, sen şu bağında nafakan için işliyorsun. Eğer farz namazı terk etsen, bütün sa’yın semeresi, yalnız dünyevî ve ehemmiyetsiz ve bereketsiz bir nafakaya münhasır kalır. Eğer sen istirahat ve teneffüs vaktini, ruhun rahatına, kalbin teneffüsüne medar olan namaza sarf etsen, o vakit, bereketli nafaka-i dünyeviye ile beraber, senin nafaka-i uhreviyene ve zâd-ı âhiretine ehemmiyetli bir menba olan iki maden-i mânevî bulursun.

Birinci maden: Bütün bağındaki HAŞİYE-1(*Bu Makam, bir bağda, bir zâta bir derstir ki, bu tarzla beyan edilmiş.*) yetiştirdiğin, çiçekli olsun, meyveli olsun, her nebatın, her ağacın tesbihatından, güzel bir niyetle, bir hisse alıyorsun.

İkinci maden: Hem bu bağdan çıkan mahsulâtta kim yese-hayvan olsun, insan olsun, inek olsun, sinek olsun, müşteri olsun, hırsız olsun-sana bir sadaka hükmüne geçer. Fakat o şartla ki, sen Rezzâk-ı Hakikî namına ve izni dairesinde tasarruf etsen ve Onun malını Onun mahlûkatına veren bir tevziat memuru nazarıyla kendine baksan...

İşte, bak, namazı terk eden ne kadar büyük bir hasâret eder. Ne kadar ehemmiyetli bir serveti kaybeder. Ve sa’ye pek büyük bir şevk veren ve amelde büyük bir kuvve-i mânevî temin eden o iki neticeden ve o iki madenden mahrum kalır, iflâs eder. Hattâ ihtiyarlandıkça bahçecilikten usanır, fütur gelir. “Neme lâzım,” der. “Ben zaten dünyadan gidiyorum. Bu kadar zahmeti niçin çekeceğim?” diyecek, kendini tembelliğe atacak. Fakat evvelki adam der: “Daha ziyade ibadetle beraber sa’y-i helâle çalışacağım. Tâ kabrime daha ziyade ışık göndereceğim, âhiretime daha ziyade zahîre tedarik edeceğim.”

Elhasıl: Ey nefis! Bil ki, dünkü gün senin elinden çıktı. Yarın ise, senin elinde senet yok ki ona mâliksin. Öyle ise, hakikî ömrünü, bulunduğun gün bil; lâakal günün bir saatini, ihtiyat akçesi gibi, hakikî istikbal için teşkil olunan bir sandukça-i uhreviye olan bir mescide veya bir seccadeye at. Hem bil ki, her yeni gün, sana, hem herkese bir yeni âlemin kapısıdır. Eğer namaz kılmazsan, senin o günkü âlemin zulûmatlı ve perişan bir halde gider, senin aleyhinde âlem-i misalde şehadet eder. Zira herkesin, her günde, şu âlemden bir mahsus âlemi var.

Hem o âlemin keyfiyeti, o adamın kalbine ve ameline tâbidir. Nasıl ki, âyinde görünen muhteşem bir saray, âyinenin rengine bakar. Siyah ise siyah görünür; kırmızı ise kırmızı görünür. Hem onun keyfiyetine bakar. O âyine şişesi düzgünse, sarayı güzel gösterir. Düzgün değilse çirkin gösterir. En nazik şeyleri kaba gösterdiği misillü, sen kalbinle, aklınla, amelinle, gönlünle, kendi âleminin şeklini değiştirirsin. Ya aleyhinde, ya lehinde şehadet ettirebilirsin. Eğer namazı kılsan, o namazınla o âlemin Sâni-i Zülcelâline müteveccih olsan, birden, sana bakan âlemin tenevvür eder. Adeta namazın bir elektrik lâmbası ve namaza niyetin onun düğmesine dokunması gibi, o âlemin zulûmâtını dağıtır ve o hercümerci-i dünyeviyedeki karma karışık perişanîyet içindeki tebeddülât ve harekât, hikmetli bir intizam ve mânidar bir kitabet-i kudret olduğunu gösterir.

✗ ayet-i pür-envârından bir nuru senin kalbine serper. Senin o günkü âlemini, o nurun in’ikâsıyla ışıklandırır, senin lehinde nuraniyetle şehadet ettirir. Sakın deme, “Benim namazım nerede, şu hakikat-i namaz nerede?” Zira, bir hurma çekirdeği, bir hurma ağacı gibi, kendi ağacını tavsif eder. Fark yalnız icmal ve tafsil ile olduğu gibi; senin ve benim gibi bir âminin-velev hissetmezse-namazı, büyük bir velînin namazı gibi şu nurdan bir hissesi var, şu hakikatten bir sırrı vardır-velev şuurun taallûk etmezse. Fakat derecâta göre inkişaf ve tenevvürü

ayrı ayrıdır. Nasıl bir hurma çekirdeğinden tâ mükemmel bir hurma ağacına kadar, ne kadar merâtip bulunur. Öyle de, namazın derecatında da daha fazla meratip bulunabilir. Fakat bütün o merâtipte, o hakikat-i nuraniyenin esası bulunur.

(Kaynak: Bediüzzaman Said Nursi, Sözler, Diyanet Vakfı Yayınları)